

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Кафедра мовної підготовки

МОВА І ПРАВО:
ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗУМІННЯ,
ТЛУМАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА

Матеріали студентсько-курсантського круглого столу
(04 березня 2025 року)

Одеса
2025

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

МОВА І ПРАВО:
ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗУМІННЯ,
ТЛУМАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА

Матеріали студентсько-курсантського круглого столу
(04 березня 2025 року)

Одеса – 2025

ОРГКОМІТЕТ КРУГЛОГО СТОЛУ

Голова:

Корнієнко М.В., т.в.о. першого проректора Одеського державного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор

Члени оргкомітету:

Домброван Н.В., начальник відділу організації наукової роботи, к.ю.н., доцент

Подлісецька О.О., доцент кафедри мовної підготовки, к.філол.н., доцент

Ситько О.М., завідувач кафедри мовної підготовки, к.філол.н., доцент

Тягнирядно Є.В., доцент кафедри мовної підготовки, к.пед.н., доцент

Шаповаленко Н.М., доцент кафедри мовної підготовки, к.філол.н., доцент

Мова і право: лінгвістичний аспект розуміння, тлумачення та застосування права: матеріали міжвузівського круглого столу (04 березня 2025 року)/ — Одеса: ОДУВС, 2025. — 166 с.

МОВА ПРАВА ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ РІЗНОВИД ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ: НАУКОВИЙ ПІДХІД

Гаврилюк Олександра

студентка 1-го курсу

Інституту права та безпеки

Науковий керівник: **Тягнирядно Є.В.**, к.пед.н., доцент

Одеський державний університет внутрішніх справ

Мова права є важливим інструментом формування, регулювання та функціонування правової системи суспільства. Вона становить специфічний функціональний різновид літературної мови, що має власні структурні, семантичні та прагматичні особливості. Як зазначає Л.О. Симоненков, мова права виконує не лише комунікативну, а й регуляторну функцію, забезпечуючи точність, однозначність і формальну визначеність правових норм [7].

У межах функціональних стилів української мови правова мова належить до офіційно-ділового стилю, що характеризується стандартизованістю, формальністю та точністю [4]. Вона використовується для створення нормативно-правових актів, судових рішень, договірної документації та інших правових текстів.

Основні характеристики мови права

1. Лексико-семантичні особливості

Однією з ключових рис мови права є специфічна термінологія. Вона включає спеціальну лексику, що має точне значення та виключає можливість різночитань (наприклад, «правоздатність», «зобов'язання», «відповідальність»). Як підкреслює О.М. Тихомиров, термінологічна точність у правовій мові є необхідною умовою ефективного функціонування правової системи, оскільки будь-яка невизначеність у трактуванні норм може призвести до юридичних колізій [8].

Крім того, правова мова містить значну кількість архаїзмів та канцеляризмів, що зумовлено традиційністю та історичною спадкоємністю правового дискурсу. Деякі дослідники, зокрема Н.В.

Кондратюк, вказують на необхідність модернізації правової мови для забезпечення її більшої доступності та зрозумілості [5].

Окрему роль відіграють інтернаціоналізми. Багато правових термінів мають латинське походження або запозичені з інших мов (наприклад, «консенсус», «легітимність», «юрисдикція»), що сприяє уніфікації правової термінології на міжнародному рівні.

2. Синтаксичні особливості

Мова права відзначається складними синтаксичними конструкціями. Як наголошує В.В. Лопатін, довгі речення з численними підрядними частинами забезпечують максимально точне визначення правових норм, хоча іноді ускладнюють сприйняття тексту [6].

Ще однією характерною рисою є використання пасивних конструкцій, що дозволяє акцентувати увагу на дії, а не на її виконавці. Це сприяє об'єктивності та імперсональності правових документів.

Правові тексти також мають чітку логічну структуру, яка спрощує їх сприйняття та застосування. Згідно з дослідженнями О.Ю. Загребельної, структурованість є ключовою ознакою правових текстів, оскільки вона забезпечує їхню ефективну комунікативну функцію [3].

Функції мови права

Мова права виконує кілька важливих функцій:

1. Регулятивна – встановлює правила поведінки та регулює суспільні відносини.
2. Комунікативна – забезпечує передачу правової інформації між суб'єктами правовідносин.
3. Інтерпретаційна – дозволяє тлумачити правові норми та застосовувати їх на практиці.

Висновки

Мова права є невід'ємним функціональним різновидом літературної мови, що відіграє важливу роль у правовій системі суспільства. Її особливості – термінологічність, формальність, точність і стандартизованість – сприяють ефективному функціонуванню правових норм. Як зазначає Ю.В. Драч, мова права не лише відображає правову дійсність, але й формує її, забезпечуючи чіткість, однозначність і стабільність правового регулювання [2].

Вивчення мови права має значний науковий та практичний інтерес, оскільки сприяє глибшому розумінню механізмів функціонування правової системи та підвищенню рівня правової культури суспільства.

Література

1. Варламова Н. В. Юридична термінологія та проблеми її стандартизації. Київ: Видавництво НАПрН України, 2018.
2. Драч Ю. В. Мова права у правовій системі: комунікативний аспект. Харків: Право, 2022.
3. Загребельна О. Ю. Формальна структура правових текстів: аналіз синтаксичних конструкцій. Львів: ЛНУ імені Івана Франка.
4. Кочан І. М. Функціональні стилі української мови. Київ: Наукова думка, 2017.
5. Кондратюк Н. В. Мова права: традиція та модернізація. Одеса: Юридична література, 2020.
6. Лопатін В. В. Юридична лінгвістика: основи теорії та практики. Дніпро: Академія правових наук України, 2016.
7. Симоненков Л. О. Правова комунікація: особливості мови і стилю. Вінниця: Універсум, 2015.
8. Тихомиров О. М. Юридична мова та її роль у правотворчості. Київ: Видавництво КНУ.

Наукове видання

МОВА І ПРАВО:
ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗУМІННЯ,
ТЛУМАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА

Матеріали студентсько-курсантського круглого столу
(04 березня 2025 року)

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей,
які суттєво перевищували пропоновані обсяги.

Підписано до друку 04.03.2025. Формат 60х84/16. Папір офсетний.

Гарнітура «TimesNewRoman». Друк цифровий.

Ум. друк .арк. 9.59. Обл.вид.арк 8.46.

Наклад 5 прим.

Видавництво ОДУВС

м. Одеса, вул. Успенська, 1

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3507 від 25.06.2009 р.